

Transparenca dhe llogaridhënia në përzgjedhjen e shtëpive botuese për tekstet shkollore në Kosovë

Shtator, 2026

AUTOR:

Alfred Marleku

Vizitoni webfaqen tonë
www.dplus.org

Zbuloni më shumë për publikimin tonë të fundit,
lajmet, infografikat online.

Na gjeni në Facebook
[@democracyplus](https://www.facebook.com/democracyplus)

Na gjeni në LinkedIn
[@democracy-plus](https://www.linkedin.com/company/democracy-plus)

Na gjeni në Twitter
[@democracy_plus](https://twitter.com/democracy_plus)

Na gjeni në Youtube
[@Democracy.Plus](https://www.youtube.com/DemocracyPlus)

Zyrat tona:

Rruga Bajram Kelmendi, Nr.92, Kati IV
Prishtinë, 10000
Kosovë

+383 (0) 38 749 288
info@dplus.org

Përmbledhje ekzekutive

Ky hulumtim analizon transparencën dhe llogaridhënien në procesin e vlerësimit, miratimit, përzgjedhjes dhe përdorimit të teksteve shkollare në Kosovë. Analiza bazohet në shqyrtimin e kornizës ligjore dhe dokumenteve institucionale, intervista me njohës dhe aktorë të fushës së arsimit, fokus grup, diskutim tematik dhe sondazh me qytetarë e mësimdhënës. Qëllimi është të vlerësohet nëse sistemi aktual krijon një proces të qartë dhe të verifikueshëm të vendimmarrjes dhe nëse siguron trajtim të barabartë të teksteve dhe shtëpive botuese.

- Gjetjet tregojnë se korniza ligjore përcakton rolet e recensentëve, Këshillit të Ekspertëve për Programe dhe Tekste Shkollare (KEPTSh-i), Ministrisë së Arsimit dhe Shkencës (MASH) dhe shkollave, por nuk siguron gjithmonë transparencë të plotë për mënyrën se si merret vendimi përfundimtar. Kjo bëhet veçanërisht e rëndësishme kur një dorëshkrim që fillimisht nuk e arrin pragun e kërkuar miratohet më vonë. Në raste të tilla duhet të jetë e mundur të verifikohet se çfarë është korrigjuar, nëse është bërë rivlerësim profesional dhe mbi çfarë baze është marrë vendimi përfundimtar. Publikimi i raporteve të recensentëve, pikëve, korrigjimeve të kërkuara dhe arsyesimit të miratimit do ta bënte këtë proces më transparent dhe do të ndihmonte në sigurimin e zbatimit të të njëjtit standard edhe për tekstet alternative.
- Një tjetër dobësi shfaqet pas miratimit, kur përzgjedhja e teksteve kalon te shkollat dhe mësimdhënësit. Ligji ua njeh atyre të drejtën e zgjedhjes, por nuk përcakton një procedurë uniforme për krahasimin e teksteve, kriteret e vendimmarrjes, dokumentimin e votimit dhe arsyesimin pedagogjik. Kjo krijon hapësirë për praktika të ndryshme ndërmjet shkollave dhe për ndikim të mundshëm nga shtëpitë botuese. Ky shqetësim reflektohet edhe në sondazh ku 85.7% e respondentëve perceptojnë se botuesit ndikojnë shumë ose deri diku në përzgjedhjen e teksteve, ndërsa 44.6% nuk besojnë aspak se zgjedhja bëhet kryesisht mbi bazën e cilësisë.

Hulumtimi rekomandon që i njëjti standard i cilësisë të zbatohet për të gjitha tekstet, vendimmarrja të bëhet e dokumentuar dhe e verifikueshme, përzgjedhja në shkolla të standardizohet dhe të krijohet një mekanizëm publik për raportimin dhe trajtimin e mangësive pas miratimit. Këto masa do të zvogëlonin hapësirën për vendimmarrje të paarsyetuar dhe ndikim të jashtëm, duke e orientuar procesin më qartë drejt cilësisë së tekstit dhe interesit të nxënësve.

- Analiza eidenton gjithashtu një boshllëk të rëndësishëm pas hyrjes së teksteve në përdorim. Gabimet dhe mangësitë mund të bëhen të dukshme vetëm gjatë përdorimit në klasë, por aktualisht mungon një mekanizëm i qartë dhe i centralizuar për raportimin, regjistrimin dhe trajtimin e tyre. Në sondazh, 80.4% e respondentëve deklaruan se kanë vërejtur shpesh gabime ose mangësi në tekstet shkollare. Për këtë arsye, llogaridhënia nuk duhet të përfundojë me miratimin e tekstit, por të vazhdojë përmes një sistemi që përcakton qartë se kush trajton problemin dhe kur kërkohet korrigjim, rivlerësim, pezullim ose tërheqje nga përdorimi.

Hulumtimi rekomandon që i njëjti standard i cilësisë të zbatohet për të gjitha tekstet, vendimmarrja të bëhet e dokumentuar dhe e verifikueshme, përzgjedhja në shkolla të standardizohet dhe të krijohet një mekanizëm publik për raportimin dhe trajtimin e mangësive pas miratimit. Këto masa do të zvogëlonin hapësirën për vendimmarrje të paarsyetuar dhe ndikim të jashtëm, duke e orientuar procesin më qartë drejt cilësisë së tekstit dhe interesit të nxënësve.

Përkufizimi i problemit dhe qëllimi i analizës

Cilësia e teksteve shkollore ndikon drejtpërdrejt në mënyrën se si nxënësit përvetësojnë njohuritë, zhvillojnë shkathtësitë dhe mendimin kritik me qëllim arritjen me sukses të rezultateve të të nxënës të përcaktuara me kurrikulë. Për këtë arsye, përzgjedhja e teksteve që përdoren në arsimin parauniversitar nuk është vetëm procedurë profesionale ose administrative, por vendim me rëndësi të veçantë publike.

Në Kosovë përzgjedhja e teksteve zhvillohet përmes disa fazave dhe përfshin recensentët profesionalë, Ministrinë e Arsimit dhe Shkencës (MASH), Këshillin e Ekspertëve për Programe dhe Tekste Shkollore (KEPTSh), mësimdhënësit dhe organet drejtuese të shkollave. Ekzistenca e disa niveleve të vlerësimit dhe vendim-marrjes synon të sigurojë cilësinë dhe paanshmërinë e procesit. Megjithatë, përfshirja e shumë akterëve nuk garanton vetvetiu transparencë dhe llogaridhënie.

Ky hulumtim synon të analizojë nëse baza ligjore dhe zbatimi i saj në praktikë krijojnë një zinxhir të plotë, transparent dhe të verifikueshëm të llogaridhënies. Qëllimi është të identifikohen boshllëqet procedurale dhe cenimet e integritetit që mund të çojnë në vendim-marrje të paarsyetuar, konflikt interesi, favoritizim ose miratim të teksteve që nuk i plotësojnë standardet, edhe kur procedurat formalisht janë në përputhje me ligjin. Në këtë mënyrë, transparenca dhe llogaridhënia trajtohen si parakushte për ruajtjen e cilësisë së teksteve dhe të interesit të nxënësve.

Përveç shqyrtimit të legjislacionit, udhëzimeve administrative, vendimeve institucionale dhe raportimeve publike, janë realizuar intervista me njohës të fushës së arsimit, diskutime në fokus grup, si dhe sondazh me qytetarë e mësimdhënëse. Këto të dhëna janë përdorur për të plotësuar analizën me përvoja, perceptime dhe ide konkrete lidhur me cilësinë, miratimin dhe përzgjedhjen e teksteve shkollore.

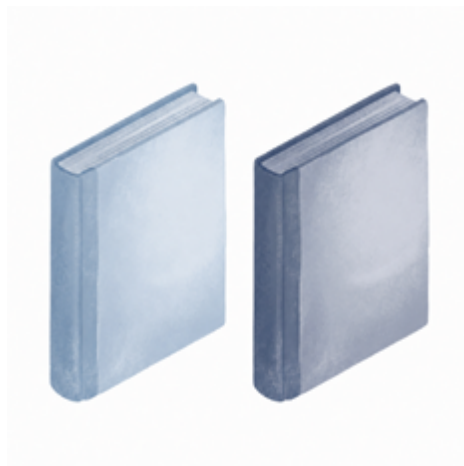
Korniza ligjore dhe institucionale

Procesi i hartimit, vlerësimit, miratimit dhe përdorimit të teksteve shkollore rregullohet me *Ligjin për Botimin e Teksteve Shkollore, Mjeteve Mësimore, Lekturës Shkollore dhe të Dokumentacionit Pedagogjik* (Nr. 02/L-67),¹ *Udhëzimin Administrativ për Recensentët, Vlerësimin dhe Lejimin e Teksteve Shkollore dhe Materialeve Mësimore* (Nr. 18/2018),² si dhe *Udhëzimin Administrativ për Zbatimin e Standardeve për Tekstet Shkollore* (Nr. 05/2011).³ Këto akte përcaktojnë procedurën e vlerësimit dhe miratimit të dorëshkrimeve, standardet e cilësisë dhe mënyrën e përzgjedhjes së teksteve për përdorim në shkolla.

Procesi përfshin disa nivele vendimmarrjeje. Recensentët i vlerësojnë dorëshkrimet, Këshilli i Ekspertëve për Programet dhe Tekstet Shkollore (KEPTSh-i) i shqyrton raportet dhe ia propozon ministrit listën përfundimtare, ndërsa ministri miraton tekstet për botim. Pas miratimit, mësimdhënësit e zgjedhin tekstin nga katalogu i teksteve të lejuara, ndërsa zgjedhja miratohet nga këshilli i shkollës. Kjo ndarje përcakton rolet dhe përgjegjësitë e secilit aktër në proces, nga vlerësimi i dorëshkrimeve deri te miratimi dhe përzgjedhja e teksteve për përdorim në shkolla.

Mësimdhënësit e zgjedhin tekstin nga katalogu i teksteve të lejuara, ndërsa zgjedhja miratohet nga këshilli i shkollës. Kjo ndarje përcakton rolet dhe përgjegjësitë e secilit aktër në proces, nga vlerësimi i dorëshkrimeve deri te miratimi dhe përzgjedhja e teksteve për përdorim në shkolla.

1 MASH, Ligji Nr. 02/L-67 për Botimin e Teksteve Shkollore, Mjeteve Mësimore, Lekturës Shkollore dhe të Dokumentacionit Pedagogjik, 2007, i qasshëm në: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2437>.

2 MASH, Udhëzimi Administrativ Nr. 18/2018 për Recensentët, Vlerësimin dhe Lejimin e Teksteve Shkollore dhe Materialeve Mësimore, 2018.

3 MASH, Udhëzimi Administrativ Nr. 05/2011 për Zbatimin e Standardeve për Tekstet Shkollore, 2011, i qasshëm në: https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=8050&utm_

Transparenca dhe llogaridhënia në vlerësimin dhe miratimin e teksteve

Ndarja e kompetencave ndërmjet recensentëve, KEPTSh-it dhe ministrit krijon formalisht një zinxhir të përgjegjësisë në procesin e vlerësimit dhe miratimit të teksteve. Megjithatë, për llogaridhënie nuk mjafton të dihet vetëm se cili institucion ka kompetencë të marrë një vendim të caktuar. Duhet të jetë e mundur të verifikohet se mbi çfarë vlerësimi është marrë ai vendim, nëse janë realizuar korrigjimet e kërkuara dhe si është arsyetuar vendimi përfundimtar për dorëshkrimin e një shtëpie botuese.

Ligji për Botimin e Teksteve Shkollore (Nr. 02/L-67) përcakton se dorëshkrimet e vlerësuar pozitivisht nga recensentët fitojnë të drejtën për botim, ndërsa recensentët mund të propozojnë një ose më shumë dorëshkrime.⁴ Kurse, *Udhëzimi Administrativ për Zbatimin e Standardeve për Tekstet Shkollore* (Nr. 05/2011) e konkretizon standardin e vlerësimit. Për miratim kërkohet së paku vlera 3 (“i plotësuar mjaftueshëm”) për secilin standard dhe vlera 2 (“i plotësuar pjesërisht”), për çdo tregues.⁵ Edhe kur rezultati i përgjithshëm është mbi këtë nivel, recensenti duhet të kërkojë me shkrim që treguesit e vlerësuar me 0 ose 1 të përpunohen para lejimit të botimit. Kjo nënkupton se miratimi duhet të jetë i mbështetur në përmbushjen dhe dokumentimin e standardeve, jo vetëm në një rezultat të përgjithshëm.

Problemi i transparencës paraqitet veçanërisht kur rezultati i fazave të ndryshme të procesit nuk është i njëjtë. Nëse një dorëshkrim fillimisht është vlerësuar negativisht ose nuk e ka arritur pragun e kërkuar, por më pas përfshihet në listën e teksteve të miratuara, duhet të jetë e mundur të përcaktohet kush e ka ndry-

shuar statusin e tij, në bazë të cilës kompetencë, sipas cilës procedurë dhe pas cilave korrigjime ose rivlerësime profesionale. *Udhëzimi Administrativ* Nr. 18/2018 përcakton se KEPTSh-i i shqyrton dhe i miraton raportet e recensentëve, ia propozon ministrit listën përfundimtare, ndërsa ministri e miraton atë.⁶ Megjithatë, kjo rrjedhë institucionale nuk e bën procesin vetvetiu të verifikueshëm nëse dokumentacioni mbi të cilin janë marrë vendimet nuk është publik.

Rastet e raportuara lidhur me tekstet alternative e ilustrjnë këtë problem. Në vitin 2022, një raportim medial ngriti pretendimin se disa tekste alternative për klasat e treta, të teta dhe të dymbëdhjeta ishin futur në përdorim ndonëse në vlerësimin e mëhershëm kishin marrë pikë nën pragun minimal 3. Shtëpia botuese kishte deklaruar se përfshirja e tekstit ishte rezultat i vendimit të MASH-it dhe jo favoritizim, ndërsa MASH kishte sqaruar se KEPTSh-i fillimisht kishte miratuar vetëm nga një tekst për disa lëndë dhe se tekstet e tjera ishin përzgjedhur më vonë si alternativa, duke u mbështetur në mundësinë ligjore që shkollat të kenë më shumë se një zgjedhje.⁷

Ky rast nxjerr në pah një boshllëk të rëndësishëm të transparencës. Nëse një tekst që në një fazë nuk e ka arritur pragun minimal miratohet më vonë, duhet të ekzistojnë dëshmi të qasshme se mangësitë janë korrigjuar dhe se dorëshkrimi është rivlerësuar pozitivisht. Pa raportet e recensentëve, pikët sipas standardeve, kërkesat për korrigjim, rezultatet e rivlerësimit dhe arsyetimin e vendimit përfundimtar, nuk mund të verifikohet nëse i njëjti standard është zbatuar për të gjitha shtëpitë botuese dhe të gjitha dorëshkrimet e miratuara.

⁴ MASH, Ligji Nr. 02/L-67 për Botimin e Teksteve Shkollore, Mjeteve Mësimore, Lektyrës Shkollore dhe të Dokumentacionit Pedagogjik, 2007, i qasshëm në: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2437>.

⁵ MASH, Udhëzimi Administrativ Nr. 05/2011 për Zbatimin e Standardeve për Tekstet Shkollore, 2011, i qasshëm në: <https://gzk.rks-gov.net/actdocument-detail.aspx?actid=8050>.

⁶ MASH, Udhëzimi Administrativ Nr. 18/2018 për Recensentët, Vlerësimin dhe Lejimin e Teksteve Shkollore dhe Materialeve Mësimore, 2018.

⁷ Kosova.Info, *Tekstet alternative në shkolla nën minimalen e vlerësimit*, 2022, <https://kosova.info/tekstet-alternative-ne-shkolla-nen-minimalen-e-vleresimit/>.

Nevoja për këtë lloj transparence mbështetet edhe nga rezultatet e sondazhit të realizuar në kuadër të hulumtimit. Kur respondentët u pyetën se cilat informacione duhet të bëhen publike për tekstet e miratuara, 67% kërkuan publikimin e pikëve dhe rezultateve të vlerësimit, korrigjimeve të kërkuara dhe arsyetimit të miratimit.⁸ Kjo tregon se transparenca nuk duhet të kufizohet në publikimin e listës së teksteve të lejuara, por duhet të mundësojë verifikimin e mënyrës se si secili tekst ka arritur deri te vendimi përfundimtar.

Publikimi i këtij dokumentacioni është i rëndësishëm jo vetëm për kontrollin e vendimmarrjes së MASH-it dhe KEPTSh-it, por edhe për trajtimin e barabartë të shtëpive botuese. Kur kriteret, pikët, korrigjimet dhe arsyetimi i vendimit janë të verifikueshme, zvogëlohet hapësira për dyshime se një dorëshkrim është favorizuar ose se standardet janë zbatuar në mënyrë të ndryshme. Në të njëjtën kohë, transparenca e këtyre të dhënave krijon bazë që edhe përzgjedhja e mëvonshme nga mësimdhënësit të mbështetet në informacione të njëjta dhe të krahasueshme për secilin tekst të miratuar.

Problemi i transparencës paraqitet veçanërisht kur rezultati i fazave të ndryshme të procesit nuk është i njëjtë. Nëse një dorëshkrim fillimisht është vlerësuar negativisht ose nuk e ka arritur pragun e kërkuar, por më pas përfshihet në listën e teksteve të miratuara, duhet të jetë e mundur të përcaktohet kush e ka ndryshuar statusin e tij, në bazë të cilës kompetencë, sipas cilës procedurë dhe pas cilave korrigjime ose rivlerësime profesionale.

8 Demokraci Plus (D+), Sondazh me qytetarë i realizuar në kuadër të hulumtimit "Transparenca dhe llogaridhënia në përzgjedhjen e shtëpive botuese për tekstet shkollore në Kosovë", korrik-gusht 2026.

Përzgjedhja nga shkollat dhe rreziku i ndikimit

Miratimi i teksteve e zhvendos një pjesë të rëndësishme të vendimarrjes nga niveli qendror tek shkollat dhe mësimdhënësit. Kjo u jep atyre më shumë autonomi për ta zgjedhur tekstin që e konsiderojnë më të përshtatshëm për nevojat e nxënësve. E drejta e mësimdhënësve për ta bërë këtë zgjedhje mbështetet në nenin 13-të të *Ligjit për Botimin e Teksteve Shkollore* (Nr. 02/L-67) i cili përcakton se mësimdhënësi e zgjedh tekstin nga katalogu i teksteve të lejuara, ndërsa zgjedhja miratohet nga këshilli i shkollës.⁹ Megjithatë, ligji nuk e rregullon në hollësi mënyrën se si duhet të krahasohen tekstet, cilat kriteret duhet të përdoren, kush merr vendimin përfundimtar në shkollë dhe si duhet të dokumentohet ai.

Në mungesë të një procedure uniforme, shkollat organizojnë përzgjedhjen në mënyra të ndryshme. Vendimi mund të merret nga mësimdhënësi individual, aktiviteti profesional, drejtori ose këshilli i shkollës, pa qenë gjithmonë e qartë se cili prej tyre e ka pasur rolin vendimtar. Po ashtu, nuk ekziston një kërkesë e qartë që zgjedhja të shoqërohet me procesverbal, votim të dokumentuar dhe arsyetim pedagogjik. Si pasojë, bëhet e vështirë të verifikohet nëse teksti është zgjedhur për shkak të cilësisë së tij apo si rezultat i ndonjë ndikimit të jashtëm.¹⁰

Rezultatet e sondazhit tregojnë se pikërisht kjo fazë e procesit shoqërohet me një nivel të lartë mosbesimi. Kur respondentët u pyetën nëse besojnë se tekstet përzgjidhen në bazë të cilësisë së tyre, 44.6% u përgjigjën “aspak”, ndërsa vetëm 7.1% thanë se besojnë plotësisht në një përzgjedhje të tillë. Në të njëjtën kohë, 57.1% mendojnë se shtëpitë botuese ndikojnë

“shumë” në përzgjedhjen e teksteve nga shkollat dhe mësimdhënësit, ndërsa 28.6% vlerësojnë se ndikojnë “deri diku”. Në total, 85.7% e respondentëve perceptojnë një shkallë ndikimi të shtëpive botuese në këtë proces.¹¹

Ky rrezik bëhet më i rëndësishëm kur tekstet e ofruara si alternativa nuk kanë nivel të përafërt cilësie. Një raportim në media në 2022 ngriti pretendimin se disa tekste alternative ishin futur në përdorim edhe pse kishin marrë vlerësim nën pragun minimal 3. Sipas raportimit, KEPTSh-i fillimisht kishte miratuar vetëm nga një tekst për disa lëndë, ndërsa tekstet e tjera ishin përfshirë më vonë si alternativa.¹² Ky zhvillim nxjerr në pah një problem të rëndësishëm. Nëse tekstet alternative kanë dallime të mëdha në cilësi, ndikimi në fazën e përzgjedhjes mund të rezultojë në përdorimin e një teksti më të dobët, edhe kur një tekst më cilësor është në dispozicion.

Dyshimet për ndikimin e shtëpive botuese janë ngritur edhe gjatë zbatimit të teksteve alternative në vitin shkollor 2021/2022. MASH kishte deklaruar se këshillat profesionale në shkolla ishin përgjegjëse që vendimet t'i merrnin në mënyrë profesionale dhe se shkollat dhe komunat duhej të siguronin që procesi të zhvillohej pa presione dhe ndërhyrje.¹³ Megjithatë, kjo e përcakton përgjegjësinë vetëm në parim dhe nuk tregon se cilat masa konkrete janë vendosur për ta parandaluar, evidentuar dhe sanksionuar ndikimin e mundshëm nga palë të treta siç janë shtëpitë botuese.

9 MASH, Ligji Nr. 02/L-67 për Botimin e Teksteve Shkollore, Mjeteve Mësimore, Lektyrës Shkollore dhe të Dokumentacionit Pedagogjik, 2007, i qasshëm në: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2437>.

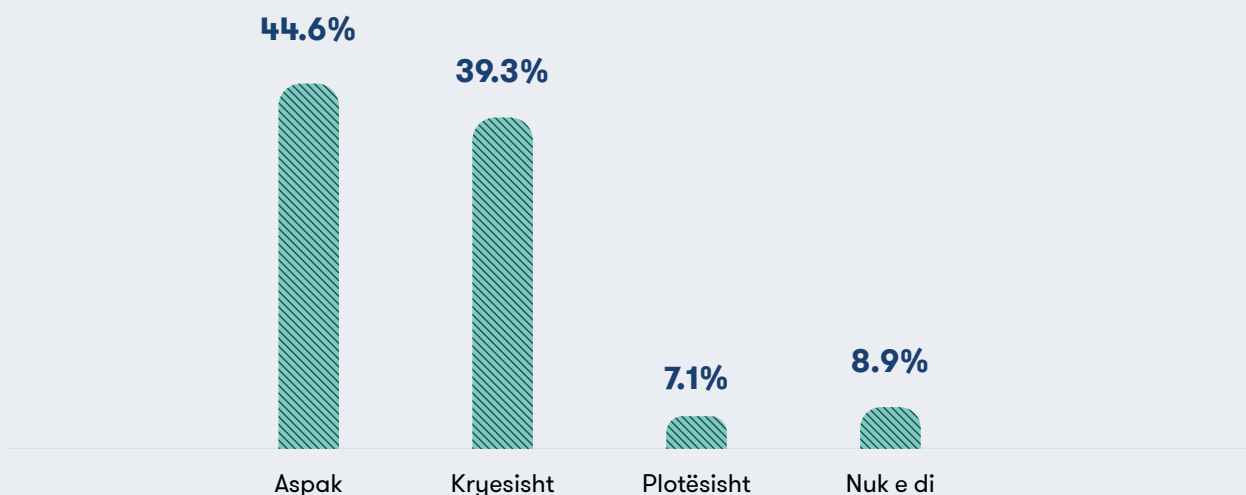
10 Diskutim në fokus grup me aktorë relevantë nga institucionet përgjegjëse dhe ekspertë të fushës, mbajtur më 28.08.2026.

11 Demokraci Plus (D+), Sondazh i realizuar me qytetarë në kuadër të hulumtimit 'Transparenca dhe llogaridhënia në përzgjedhjen e shtëpive botuese për tekstet shkollore në Kosovë'.

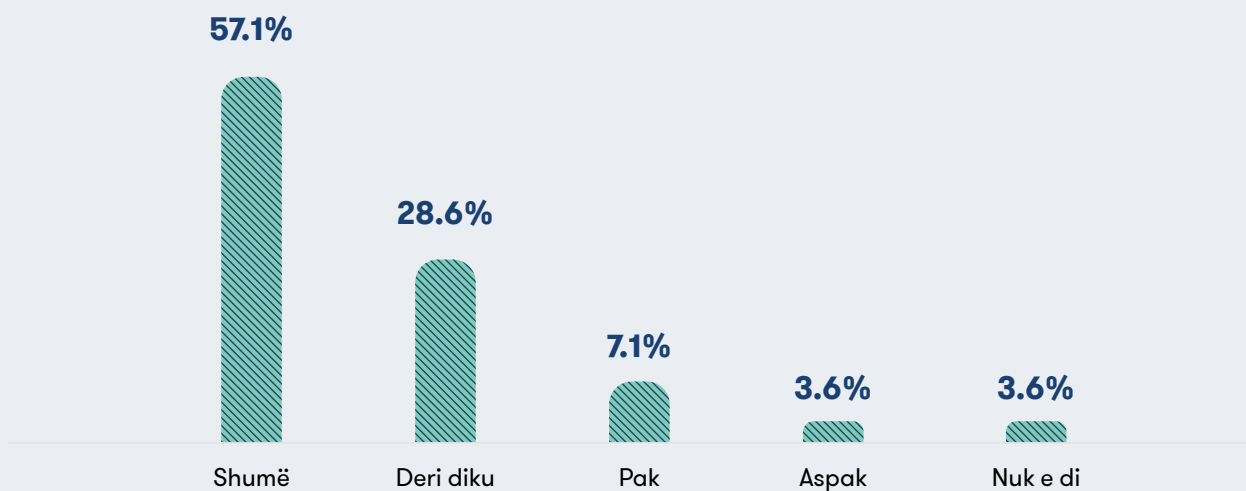
12 Kosova.Info, *Tekstet alternative në shkolla nën minimalen e vlerësimit*.

13 RTV21, “Sivjet Hyjnë në Përdorim Tekstet Alternative,” RTV21, 2021, <https://rtv21.tv/sivjet-hyjne-ne-perdorim-tekstet-alternative/>.

Sa besoni se tekstet shkollore për zgjidhen kryesisht në bazë të cilësisë së tyre?

Sa mendoni se shtëpitë botuese mund të ndikojnë në përzgjedhjen e teksteve nga shkollat dhe mësimdhënësit?

Rreziku i ndikimit mund të shfaqet përmes kontakteve individuale me mësimdhënësit dhe drejtuesit e shkollave, prezantimeve selektive, materialeve promovuese, trajnimeve, sponsorizimeve, dhuratave ose formave të tjera të krijimit të marrëdhënieve me personat që marrin pjesë në vendimmarrje.¹⁴ Edhe kur këto veprime nuk përbëjnë korrupsion në kuptimin penal, ato mund të krijojnë konflikt interesi ose ta ndikojnë perceptimin profesional të personave që zgjedhin tekstin.

Këto forma të mundshme ndikimi u përmendën edhe në përgjigjet e hapura të sondazhit dhe në fokus grup. Gjetjet evidentuan se shtëpitë botuese u ofrojnë mësimdhënësve materiale të ndryshme, si ditarë personal, USB, llap-top, ose u premtojnë shkollave mbështetje për projekte. Andaj, këto përfitime mund të ndikojnë në zgjedhjen e tekstit, duke e zhvendosur vëmendjen nga cilësia e tij.¹⁵ Respondentë të tjerë shprehën dyshime për ndërhyrjen e drejtuesve të shkollave ose të zyrtarëve të drejtorive komunale në procesin e përzgjedhjes. Një nga komentet kërkon shprehimisht që “të mos përzihen zyrtarët e drejtorive në përzgjedhje.”¹⁶ Këto deklarime tregojnë se ekziston një perceptim për ndërhyrje dhe përfitime të mundshme që duhet të adresohet përmes rregullave më të qarta për konfliktin e interesit, dhuratat, sponsorizimet dhe kontaktet ndërmjet botuesve dhe personave që marrin pjesë në përzgjedhje.

Shtëpitë botuese me më shumë kapacitete për promovim dhe lidhje me aktorët lokalë mund të kenë përparësi ndaj botuesve të tjerë, pavarësisht nga cilësia e tekstit të tyre.¹⁷ Ky rrezik është veçanërisht i lartë kur mësimdhënësit nuk kanë qasje në raportet e recensimit, pikët dhe mangësitë e identifikuar për secilin tekst. Në një situatë të tillë, informacioni që ata marrin mund të vijë kryesisht nga vetë botuesit, të cilët kanë interes të drejtpërdrejtë që teksti i tyre të përzgjidhet.

43.8%

e respondentëve mendojnë se promovimi ose ndikimi më i fuqishëm i një shtëpie botuese mund të ndikoj në masë të madhe që të përzgjidhet një tekst më pak cilësor. Ndërsa **41.1%** vlerësojnë se kjo mund të ndodhë në disa raste. Në total, **84.9%** e respondentëve e konsiderojnë të mundshëm një rezultat të tillë të paktën në rrethana të caktuara.

Rezultatet e sondazhit tregojnë se ky shqetësim është i përhapur, pasi 43.8% e respondentëve mendojnë se promovimi ose ndikimi më i fuqishëm i një shtëpie botuese mund të ndikoj në masë të madhe që të përzgjidhet një tekst më pak cilësor. Ndërsa 41.1% vlerësojnë se kjo mund të ndodhë në disa raste. Në total, 84.9% e respondentëve e konsiderojnë të mundshëm një rezultat të tillë të paktën në rrethana të caktuara.¹⁸

Për këtë arsye, autonomia e mësimdhënësve duhet të shoqërohet me transparencë dhe përgjegjësi të dokumentuar.¹⁹ MASH duhet t'u sigurojë shkollave të dhëna të standardizuara dhe të krahasueshme për secilin tekst të miratuar, ndërsa shkollat duhet ta dokumentojnë mënyrën se si është marrë vendimi. Pa këto masa, bartja e përgjegjësisë të mësimdhënësit dhe komunat nuk siguron llogaridhënie të plotë dhe nuk garanton se përzgjedhja përfundimtare do të mbështetet në cilësinë e tekstit dhe në interesin e nxënësve.

14 Intervistë me A.D., mësimdhënësi i lëndës së Edukatës Qytetare në shkollën “Pavarësia” në Prishtinë (me kërkesë të mësimdhënësit, identiteti i tij paraqitet me iniciale), 08.08.2026.

15 Diskutim në fokus grup me aktorë relevantë nga institucionet përgjegjëse dhe ekspertë të fushës, mbajtur më 28.08.2026.

16 Demokraci Plus (D+), Sondazh i realizuar me qytetarë në kuadër të hulumtimit ‘Transparenca dhe llogaridhënia në përzgjedhjen e shtëpive botuese për tekstet shkollore në Kosovë.’

17 Intervistë me Prof. Ass. Drita Kadriu, profesoreshë në Universitetin “Fehmi Agani” dhe eksperte e arsimit, 07.08.2026.

18 Demokraci Plus (D+), Sondazh me qytetarë i realizuar në kuadër të hulumtimit ‘Transparenca dhe llogaridhënia në përzgjedhjen e shtëpive botuese për tekstet shkollore në Kosovë’.

19 Intervistë me Prof. Ass. Drita Kadriu, profesoreshë në Universitetin “Fehmi Agani” dhe eksperte e arsimit, 07.08.2026.

Llogaridhënia pas miratimit të teksteve

Miratimi dhe përzgjedhja e teksteve shkollore nuk duhet të konsiderohet si përfundim i procesit. Vlerësimi para botimit zhvillohet mbi bazën e dorëshkrimit dhe dokumentacionit përcjellës, ndërsa cilësia e plotë e tekstit mund të vërehet vetëm pasi ai përdoret në klasë. Për këtë arsye, llogaridhënia duhet të vazhdojë edhe pas lejimit të botimit, përmes monitorimit të përdorimit, raportimit të mangësive dhe përcaktimit të përgjegjësisë për korrigjimin e tyre.

Udhëzimi Administrativ mbi zbatimin e standardeve për tekstet shkollore (Nr. 05/2011) e trajton cilësinë në mënyrë më të gjerë sesa vetëm përputhja formale me kurrikulën dhe saktësia shkencore. Pesëmbëdhjetë standardet përfshijnë përshtatshmërinë me moshën e nxënësve, përpunimin didaktik, cilësinë e pyetjeve dhe detyrave, aspektet gjuhësore, barazinë gjinore, materialet e punës dhe sprovimin praktik të tekstit.²⁰

Megjithatë, edhe kur një tekst e kalon vlerësimin profesional dhe e arrin pragun minimal mund të përmbajë pasaktësi faktike, mospërputhje me kurrikulën, formulime të paqarta, ose detyra që nuk e nxisin mendimin kritik.²¹ Për këtë arsye, lejimi për botim duhet të kuptohet si fillim i një faze të re të mbikëqyrjes dhe jo si përfundim i përgjegjësisë së recensentëve, botuesit dhe institucioneve që e kanë miratuar tekstin.

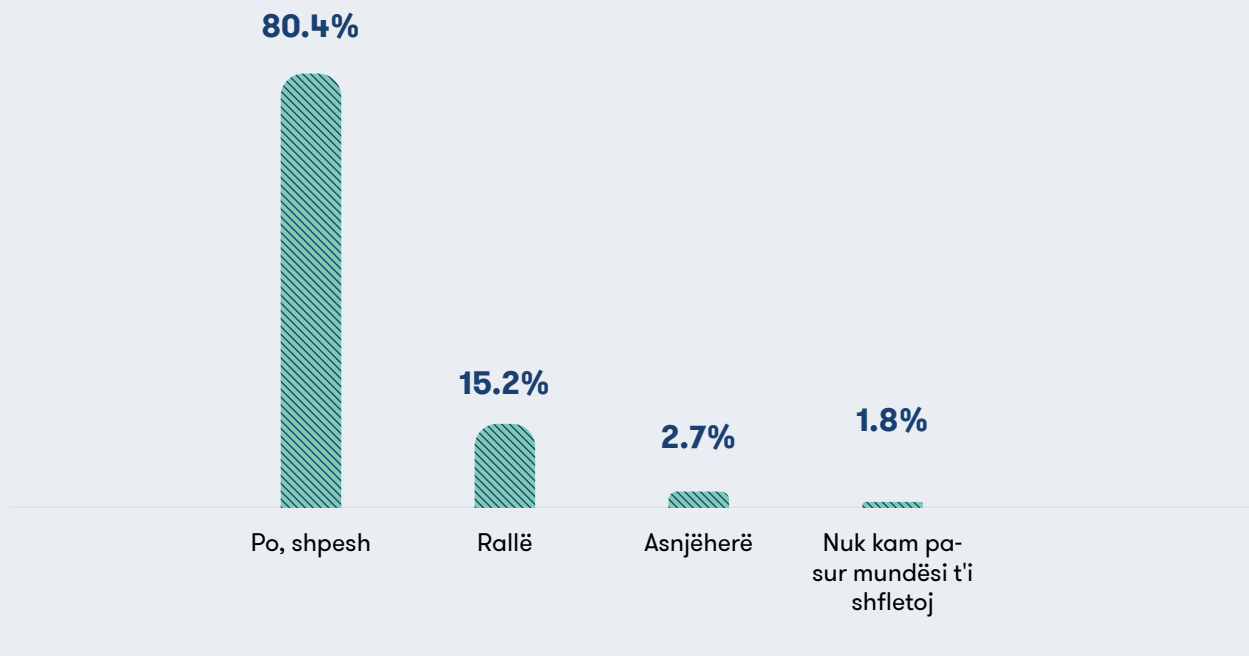
Përvoja e raportuar nga respondentët tregon se probleme të tilla perceptohen si të shpeshta edhe gjatë përdorimit të teksteve. Në sondazh, 80.4% deklaruan se kanë vërejtur shpesh gabime ose mangësi. Përmbajtja e paqartë ishte problemi më i përmendur nga 66.1% e respondentëve, pasuar nga gabimet gjuhësore me 50%, mangësitë në pyetje, detyra ose ilustrime me 49.1% dhe gabimet shkencore ose faktike me 30.4%. Vetëm 4.5% deklaruan se nuk kishin vërejtur ndonjë nga mangësitë e listuara.²²

20 MASH, Udhëzimi Administrativ Nr. 05/2011 për Zbatimin e Standardeve për Tekstet Shkollore, 2011.

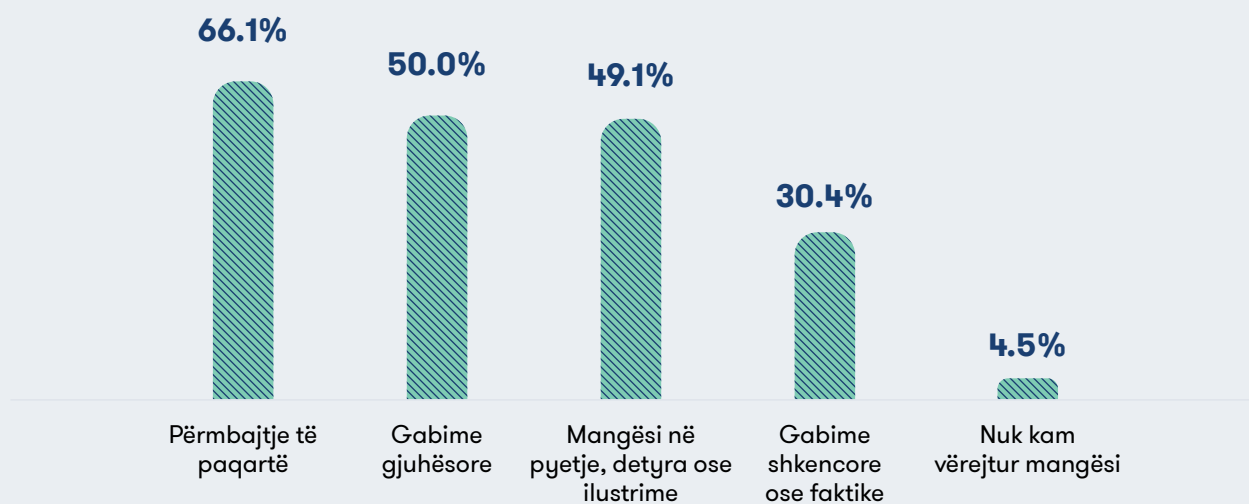
21 Diskutim tematik me aktorë relevantë nga institucionet përgjegjëse dhe ekspertë të fushës, mbajtur më 31.08.2026.

22 Demokraci Plus (D+), Sondazh me qytetarë i realizuar në kuadër të hulumtimit 'Transparenca dhe llogaridhënia në përzgjedhjen e shtëpive botuese për tekstet shkollore në Kosovë'.

A keni vërejtur gabime ose mangësi në tekstet shkollore?

Sa mendoni se shtëpitë botuese mund të ndikojnë në përzgjedhjen e teksteve nga shkollat dhe mësimdhënësit?

Problemet e raportuara pas hyrjes së teksteve të reja në përdorim e dëshmojnë nevojën për një mekanizëm të tillë. Në vitin 2022, MASH pranoi publikisht se ishin identifikuar gabime edhe pas kontrollit të dyfishtë të teksteve nga recensentët. Në të njëjtin artikull të botuar në *Koha Ditore*, mësimdhënësit kishin evidentuar gabime drejtshkrimore, përmbajtjesore dhe teknike, si dhe raste të mospërshtatjes së përmbajtjes me moshën e nxënësve. Për shkak të këtyre mangësive, ata kishin raportuar edhe nevojën për përdorimin e burimeve plotësuese gjatë mësimdhënies. Artikulli veçonte edhe rastin e një teksti të matematikës, i cili, megjithëse kishte marrë vlerësimin 3.01 nga maksimumi 4, përmbante gabime në përmbajtje. Ky rast tregon se kalimi i pragut formal të vlerësimit nuk garanton vetvetiu se teksti nuk do të ketë mangësi serioze gjatë përdorimit.²³

Raste të tjera të raportuara kanë evidentuar edhe mospërputhje ndërmjet përmbajtjes së teksteve dhe kërkesave të kurrikulës mësimore. Në një tekst të matematikës për klasën e shtatë i mungonte një kapitull i paraparë me programin mësimor, çka i kishte shtyrë mësimdhënësit t'i udhëzonin nxënësit që për atë pjesë të përdornin librin e klasës së tetë. Në tekste të tjera ishin raportuar mungesa të temave të caktuara, si dhe pyetje të përqendruara më shumë në memorizim sesa në analizë dhe zhvillim të mendimit kritik. Këto raste tregojnë se disa mangësi të teksteve mund të bëhen më të dukshme vetëm pasi ato hyjnë në përdorim dhe testohen në praktikën e përditshme mësimore.²⁴

Megjithë rëndësinë e kësaj faze, *Ligji për Botimin e Teksteve Shkollore* (Nr. 02/L-67) dhe *Udhëzimi Administrativ* (Nr. 18/2018) përqendrohen kryesisht në procedurën deri në lejimin e botimit. Ligji përcakton obligimet e botuesit për botimin, shtypjen e të dhënave identifikuese, sigurimin e kopjeve dhe shpërndarjen e tekstit, por nuk krijon një regjistër

publik të gabimeve dhe as një procedurë të qartë për korrigjimin, pezullimin ose tërheqjen e një teksti për shkak të problemeve të identifikuar pas miratimit.

Në mungesë të një mekanizmi të tillë, raportimi i mangësive mbetet i fragmentuar. Mësimdhënësit mund t'i adresojnë vërejtjet te shkolla, drejtoria komunale, Ministria, autori ose botuesi. Megjithatë, nuk është e qartë kush duhet ta regjistrojë dhe trajtojë rastin, brenda cilit afat duhet të reagojë botuesi dhe kush vendos për korrigjim apo rivlerësim të tekstit.²⁵

Jo të gjitha mangësitë në tekste kanë të njëjtën peshë. Një gabim drejtshkrimor mund të korrigjohet lehtësisht. Por një pasaktësi shkencore, një përmbajtje diskriminuese, një tekst i paqartë ose një mospërputhje e rëndë me kurrikulën mund të kërkojë rivlerësim, pezullim ose tërheqje nga përdorimi.²⁶

Edhe respondentët bëjnë një dallim të ngjashëm sa i përket reagimit institucional ndaj problemeve serioze në tekste. Mbi 40% e respondentëve mendojnë se një tekst me gabime serioze duhet të korrigjohet dhe të rivlerësohet. Ndërsa, 37.5% se përdorimi i tij duhet të pezullohet deri në korrigjim dhe rivlerësim. Kurse, 20.5% mbështesin tërheqjen nga përdorimi. Në total, 58% mbështesin pezullimin ose tërheqjen e tekstit kur identifikohen gabime serioze.

Për këtë arsye llogaridhënia pas miratimit të tekstit kërkon më shumë sesa mundësinë që gabimet të raportohen në mënyrë joformale. Nevojitet një mekanizëm i centralizuar ku regjistrohet çdo vërejtje, vlerësohet serioziteti i saj, identifikohet institucioni përgjegjës dhe publikohet masa e ndërmarrë.²⁷ Vetëm kështu mund të përcaktohet nëse botuesi i ka përmbushur obligimet e veta, nëse institucionet kanë reaguar me kohë dhe nëse tekstet që vazhdojnë të përdoren në shkolla e ruajnë standardin për të cilin janë miratuar.

23 Koha Ditore, "Ministria e Arsimit pranon se ka gabime në tekstet e reja shkollore," KOHA.net, 2022, i qasshëm në: <https://www.koha.net/arberi/mashti-pranon-se-ka-gabime-ne-tekstet-shkollore-mesimdhenesit-perdorin-burime-tjera>.

24 Majlinda Ibrahim, "Tekstet shkollore në shpërputhje me kurrikulën mësimore," KOHA.net, Koha Ditore, 2022, i qasshëm në: <https://www.koha.net/arberi/tekstet-shkollore-ne-shperputhje-me-kurrikulen-mesimore>.

25 Intervistë me B.K., mësimdhënëse e lëndës së Gjuhës Shqipe në shkollën "Ismet Raci" në Klinë (me kërkesë të mësimdhënëses, identiteti i saj paraqitet me iniciale), 05.08.2026.

26 Diskutim në fokus grup me aktorë relevantë nga institucionet përgjegjëse dhe ekspertë të fushës, mbajtur më 28.08.2026.

27 Diskutim tematik me aktorë relevantë nga institucionet përgjegjëse dhe ekspertë të fushës, mbajtur më 31.08.2026.

Përfundimi dhe Rekomandimet

Hulumtimi evidenton se transparencia dhe llogaridhënia në procesin e përzgjedhjes së shtëpive botuese për tekstet shkollore mbeten të pamjaftueshme në disa pika vendimtare. Nuk është gjithmonë e mundur të verifikohet nëse të gjitha tekstet e miratuara i janë nënshtruar të njëjtit standard të cilësisë dhe si janë arsyetuar ndryshimet ndërmjet vlerësimit fillestar dhe vendimit përfundimtar. Pas miratimit, mungesa e një procedure uniforme për përzgjedhjen e teksteve në shkolla krijon hapësirë për ndikim të jashtëm, ndërsa mekanizmat për raportimin, korrigjimin dhe trajtimin e mangësive gjatë përdorimit mbeten të paqarta. Përmirësimi i procesit kërkon më shumë transparencë në vendimmarrje, dokumentim të përzgjedhjes në shkolla dhe përgjegjësi të qartë edhe pasi tekstet hyjnë në përdorim.

Për Ministrinë e Arsimit dhe Shkencës

- Të sigurohet zbatimi i njëjtë i pragut të cilësisë të përcaktuar me Udhëzimin Administrativ nr. 05/2011 për çdo dorëshkrim, përfshirë tekstet alternative. KEPTSh-i dhe MASH nuk duhet të propozojnë ose miratojnë një tekst vetëm për të krijuar alternativë, pa dëshmi se ai e ka arritur prapun për secilin standard dhe tregues dhe se mangësitë e vlerësuara janë korrigjuar.
- Të krijohet platformë publike për raportimin e gabimeve në tekstet shkollore. Për secilin raportim të publikohet klasifikimi i problemit, përgjigjja e botuesit, masa e ndërmarrë dhe afati për korrigjim.
- Për secilin tekst të miratuar të publikohen raportet e recensentëve, pikët sipas standardeve, korrigjimet e kërkuara dhe arsyetimi i vendimit përfundimtar.

Për drejtoritë komunale të arsimit dhe shkollat

- Përzgjedhja e teksteve të bëhet sipas një procedure të njëjtë, përmes një platforme ku regjistrohen tekstet e shqyrtuara, kriteret, propozimi i aktivitetit profesional, rezultati i votimit, vendimi i këshillit të shkollës dhe arsyetimi pedagogjik.
- Para përzgjedhjes, mësimdhënësve t'u sigurohet qasje e barabartë në tekstet alternative dhe në të dhëna të krahasueshme për vlerësimin e tyre, në mënyrë që vendimi të mos mbështetet kryesisht në materialet promovuese të botuesve.

Për Inspektoratin e Arsimit

- Pas përcaktimit të një procedure të njëjtë për përzgjedhjen e teksteve në shkolla, Inspektorati i Arsimit të verifikojë zbatimin e saj, përfshirë dokumentimin e vendimit dhe respektimin e rregullave për konfliktin e interesit dhe ndikimin e shtëpive botuese.
- Të verifikohet nëse tekstet që përdoren në shkolla përputhen me versionin e miratuar nga MASH dhe nëse janë përfshirë korrigjimet e kërkuara gjatë procesit të vlerësimit.

